

КЪМ ПРОУЧВАНЕТО НА ВЛАДЕТЕЛСКАТА ИНСТИТУЦИЯ В ЗАПАДНА МАЛА АЗИЯ И ЕГЕЙСКА ТРАКИЯ ПРЕЗ ОМИРОВАТА ЕПОХА

Стефан Йорданов

Административно-управленският апарат на държавата Троя от античната мито-епическа традиция е слабо познат. Става въпрос за административно-управленския апарат на държавния етнополитически организъм (респ. организми) от времето на късната бронзова епоха и началото на желязната епоха (преди разрушаването на последната Троя VII в 1040 г. пр.н.е.); държавен етнополитически организъм, който евентуално е бил представен в основния гръкоезичен източник за историята на Трояда – Омировия епос. В предложеното изложение ще бъде направен опит да се хвърли допълнителна светлина върху тези въпроси.

В Омировия епос като че ли се съдържа известна информация за този административен апарат. Така в историзирания разказ за генеалогията на троянските владетели, най-вероятно представляваща спекулативно преработена мито-епическа конструкция, изглежда, че прозират отделни елементи от административния апарат на Троянската държава. Например една част от имената са прозрачни алюзии за термини, обозначаващи властовите обществени длъжности в Троя. Несъмнено такива са имената на Лаомедонт (със значение ”владетел, господар на народа [войската?]“, титла, типологически близка на титлата демогеронт), Астианакс (със значение ”цар на града“), Приам (титла с евентуален трако-пеласгийски произход?) и т.н. (срв. за това: Georgiev, 1980: 213–214; Vethe, 1927: 49; 50, anm. 6, с лит.;). Несъмнено тези титли отразяват управленска система, типична за I хил. пр.н.е. При това значителна е вероятността те да са привнесени, да представляват гръцките обозначения за някакви домашни троянски титли, които не са достигнали до нас, и следователно възможността посредством тях да бъде обрисуван държавният

административно-управленски апарат на Троя, е несигурна. Известно изключение представляват имената на Парис и Приам, които, ако са трако-пеласгийски по произход, би могло да отразяват политическата действителност на желязната епоха, когато в Трояда се установява в резултат от т. нар. егейски миграции население от трако-пеласгийски произход, а ако са хето-лувийски имена, както смята Вл. Георгиев (Georgiev, 1980: 213–214), би могло да отразяват етнополитическата ситуация в Трояда през бронзовата епоха.

Реално погледнато обаче, какво е представлявала политическата система на Троя през бронзовата епоха, е трудно да се каже, тъй като на практика липсват преки писмени известия. Със сигурност липсват домашни писмени известия въпреки предположенията в литературата за троянска писменост, т.е. за някаква оригинална писменост, ползвана от жителите на Трояда (вж. за това: Казанский, 1984; Godart, 1994). Но така или иначе, през бронзовата епоха Троя е бил самостоен процъфтяващ етнополитически колектив със собствен държавно-политически апарат.

И все пак за някаква възстановка може да се разчита въвн от Омировия епос и мито-епическите произведения от Троянския цикъл, на две групи сведения.

От една страна, това са известията на хетските извори. Ако се съди по тези известия, в Трояда през бронзовата епоха се разполагат поне два етнополитически организъма. Wilušija и Taruiša от бронзовата епоха са били самостоятелни етнополитически единици (с епоними – съответно Ил и Трос?), тъй като хетските извори ги споменават като съвсем различни етнополитически контрагенти на хетските царе¹. В тези извори се споменава например името на един владетел на Wilušija, който бил съвременник на хетския владетел Муваталис (края на XIV – XIII в. пр.н.е.) и се казвал Алаксандуш (вж. най-общо: Delaporte, 1936: 127; цит. по: Dussaud, 1953: 75; по-детайлни проучвания, включително по проблема за данните на хетските извори за историята на Трояда: Kretschmer, 1924: 205–213; Güterbock, 1986: 33–44; Schachermeyr, 1985: 13–15, и др.). Обичайно смятано за гръцко име в троянския ономастикон, идентично с другото име на Парис, упоменато в

античната историческа и мито-епическа традиция – Александър, името Алаксандуш изглежда все пак е хето-лувийско, както напоследък с основание беше обърнато внимание в българската лингвистична литература². Фиксирането на хето-лувийско име като владетелско име в къснобронзовата етнополитическа формация Вилуша би могло да означава, че етнолингвистичната принадлежност на населението ѝ е хето-лувийска (т.е. **вилушчани** са били народ, говорещ език от западния клон на хето-лувийската езикова група). Следователно би трябвало да се очаква параметрите на потестарно-политическата система на тази формация да споделят общи черти и по-конкретно дължности с другите хето-лувийски формации, поне в Западна Мала Азия. Най-общото, което предварително може да се отбележи в това отношение, е фактът, че данните от хетските извори изглежда фиксират функционирането в административно-управленския апарат на една от държавите в Трояда на еднолична магистратура, която вероятно е монократична институция.

Несъмнено от значение е, че тези изводи могат да бъдат доразвити въз основа на някои данни от античната историческа и мито-епическа традиция. Така в "Илиада" (XIII, 792; вж. Приложение, 1) се появява името на един троянски герой, **Палмюс** (Πάλμυς), което по форма напълно отговаря на фиксираната у Хипонакт, Ликофрон и някои други автори (вж. Приложение) лексема πάλμυς, имаща значението "цар". В етимологичните речници лексемата се определя като "emprunt asianique"³ и действително не принадлежи на старогръцкия лексикален фонд, което е валидно и за името на Омировия троянски герой. Лексемата присъства в титулатурата на малоазийските държави със западно-хетолувийско население и по-конкретно в онази на Лидия; тя отговаря на изходната лидийска лексема qalm(λ)- (вж. най-общо за тази лидийска титла: Шеворошкин, 1967: 56, 66). Името на троянския герой най-вероятно представлява титла, приета от иноезичния наблюдател за лично име; така един от знатните троянски герои – името на този Палмюс е споменато редом с имената на другите най-знатни герои, заедно с които Хектор и Парис влизат в една от битките – е може би с някакво място в административния апарат на троянската държава.

Тук, разбира се, трябва да бъдат въведени съответните уговорки: тази титла може и да не е спадала към титлите, обозначаващи функциониращи длъжности от държавното управление, защото тя е могла да бъде носена в качеството на почетна или наследствена титла от лице, нямашо реалните правомощия, които титлата би трябвало да дава, примери за което съществуват в социалната практика на редица народи и времена. Освен това вписването ѝ в троянската именна традиция би могло да означава и загубата на реалната ѝ оценка като титла, обозначаваща съответната длъжност, още в троянска среда и в такъв вид тя да е влязла в Омировия епос. Ако за Омир тази титла е лично име, то или той не е разбрал, както и в случая с Резос, че това е титла, или гръкоезичният наблюдател на етнополитическата действителност в Трояда (условният автор на епоса) поначало се е сблъскал с лексема, която вече не е била схващана като титла. Но така или иначе присъствието на тази лексема в троянската именна традиция е показателно; съответстваща на термина, обозначаващ царската институция в други хето-лувийски страни в Западна Мала Азия, тя отразява наличието на същата титла и съответната длъжност в административно-управленския апарат на троянската държава. По-логично е да се допусне, че ако това е било титла от този държавен апарат, тя е отговаряла и на съответната етнокултурна среда, в която е възникнала. В населението на Троя, както установява това Л. А. Гиндин, съществувал значителен пласт ликийци (Гиндин, 1990; 1993; срв. Цымбурский, 1984; Watkins, 1986). Това обяснява откъде в троянската антропонимия прониква една хето-лувийска по произход лексема, а обстоятелството, че тази лексема е загубила значението си на обозначение на длъжност, пред каквато ситуация ни изправя споменаването ѝ в Омировия епос, може би говори, че тази титла във времето, което отразява епосът, вече не е актуална. На практика тя се е запазила като реликт в различна етно-културна среда, именно която е създавала новата административно-управленска система с терминологията ѝ, заменила ликийската терминология. Трудно е да се каже нещо по-определено, но такава ситуация като че ли свидетелства за етническа суперстратификация, при която начело на троянската

държава стои етнически нов господстващ слой (нахлулото от Европа трако-пеласгийско население?), носител на нова политическа терминология (Парис, Приам, Астианакс и др. имена, които, както стана дума, всъщност са титли). Но вероятно е също така, че дори ако сме изправени пред такава ситуация, в средите на троянската аристокрация виждаме представители на "старата" ликийска аристокрация, което означава интегрирането ѝ в някаква степен в средите на новата.

Впрочем във връзка с последното наблюдение, се забелязва известна еднотипност по отношение на етнополитическата ситуация през ранножелязната епоха в Трояда и Лидия. Само бегло ще отбележим, че в Лидия династията на Гигес (едно трако-пеласгийско име) заменя династията на Атиадите с последен представител Кандаон (едно също така трако-пеласгийско име), като и в новата династия, и в предшестващите я династии се срещат също така доста хето-лувийски имена (т.е. в езиково отношение принадлежащи на спадащия към западния клон на тази езикова група лидийски език). Това би могло да означава сходен процес на интегриране на местна и придошла аристокрация, процес, преплел се по своеобразен начин с вероятно развилите се и тук процеси на етническа суперстратификация (срв. за последната възможност повече например у Gusmani, 1960).

Етимологията на титлата **палмиос** засега е несигурна и трудно може да бъде източник за допълнителни податки при анализа ѝ. Тук ще отбележим само, че по наше мнение предлаганата от А. Карнуа етимология, извеждаща лексемата от индоевропейския корен *bel с изходно значение "силен" (Carnoy, 1955: 53), е неприемлива. Бузак (цитираното място) я обявява за имаща азиатски произход, без да я анализира. Шеворошкин (цитираното място) възстановява изходната ѝ форма във вида qalm(λ)u-š, тъй като в анлаутна позиция стои звук, развил се от индоевропейското **k^w** (бегло за евентуална друга възможност: Frisk, 1970: 469–470), звук, по-късно преминаващ в западния клон на хето-лувийските езици в **p**. Лексемата би могла да се развие от индоевропейския корен 3. k^wel- 'Schwarm, Schar, Sippe' (Pokorny, 1959: 640) – и следователно ще представлява някакво обозначение за [военен] предво-

дител – но тази възможност се нуждае от допълнително обосноваване. Тази възможност обаче не противоречи по същество на значението на лексемата, извеждано от известията на античните автори (вж. Приложение), единодушно фиксиращи значение ”цар“ (βασιλεύς).

В писмените известия, споменаващи титлата, само в един случай тя може да се обвърже с държавния апарат на малоазийска политическа формация от късната бронзова епоха. Това е един фрагмент от произведение на поета Хипонакт (frg. 42; вж. Приложение, 5), където в една позоваваща се на исторически реалии поетическа фигура се споменават последователно гробът на Атал, надгробният паметник на Гигес, надгробната стела на Сезострис и гробницата на владетеля (палмюс) Мюталис (Μυτάλις). Вън от поетическите внушения, които прави поетът (той изгражда един синтезен поетически образ на малоазийската страна), в тези стихове се съдържа и историческа информация. Ще приведем само едно от становищата за тази историческа информация, съдържаема в беглото споменаване на палмюс Мюталис. Според догадката на Рамзи стиховете на Хипонакт описват един конкретен паметник – паметника от Карабел в територията на древна Лидия (скален релеф, вероятно представящ фигурата на владетел). По негово мнение името Мюталис от стиховете на Хипонакт отговаря на някакво хето-лувийско име от типа на Mutalliš или Muvatalliš. Така Хипонакт като че ли е запазил уникално известие за споменатия в хетските извори за времето около 1300 г. пр.н.е. Muva Лъвът, цар на страната на реката Сеха (повече, с лит.: Huxley, 1960: 40–42).

На практика царе (палмюс) са наречени още два персонажа на мито-епическата традиция – тракийският цар Резос, известен преди всичко от Омировия епос (Приложение, 6), и владетелят на Килена (Приложение, 4). И двата текста са от фрагментите на Хипонакт, и в двата случая в по-нататъшните фрагменти, може би непосредствено след текстовете на фрагментите, в които са споменати съответно владетелят на Енос – Резос, и владетелят на Килена, се повествува за Кикон (Приложение, 4), като в първия случай в оцелелите части от фрагмент 78 се споменават

освен Кикон и Кабирите. Може би това състояние на изворите отразява освен другото и някакъв процес на възприемане на титлата от придошлите в Мала Азия след края на бронзовата епоха трако-пеласгийски племена. Траките на Резос, добре известни ни от текста на "Илиада" (X, 432–445), нямат стриктна локализация в данните на изворите; локализацията им се колебае между района на Енос и поречието на Струма. Това е един регион, който най-общо отговаря на крайбрежието на Егейска Тракия. Напълно е възможно траките от поречието на Струма, дарданите от Самотраки, киконите от Исмар до Енос, както и тракийските популации от Трояда и Витиния да са формирали етнокултурно единство, представлявайки филогенетически родствена среда, в която в хода на интензивните движения на популации в края на бронзовата и началото на желязната епоха да са проникнали елементи от малоазийски "азианически" произход.

Пак в този регион е засвидетелствана (в Омировия епос) титлата *παγον-*, която като че ли говори за етруско (лидийско?) влияние или дори присъствие в Кикония (вж. по-подробно за това: Йорданов, 2003 [под печат]). Не случайно именно в този регион е открит Лемноският надпис, представляващ сигурно известие за присъствието на хето-лувийско население на островите от Егеида (езикът на надписа, в потвърждение на хипотезата на Вл. Георгиев за хето-лувийския малоазийски произход на етруските, е близък и на езика на етруските, вж. повече у Kretschmer, 1942: 96–98; Neurgon, 1989: 93–102; de Simone, 1994: 145–163).

Следва да се отбележи също така, че в текста на Илиада веднага след името на този Палмюс се споменават и двама вождове от малоазийска, и то Никейска, а не фригийска Аскания (вж. разсъжденията на Страбон и Евстатий Солунски по повод локализацията на тази Аскания – Приложение, 2; 3), които следователно са измежду съюзниците на Троя. Това поставя въпроса дали и Палмюс не е по произход от тези съюзници на Троя, което е логично допускане, влизащо в унисон с допускането, че той е произхождал от ликийското население на Трояда. Несъмнено интересно е и това, че и у Страбон, и у Евстатий Солунски цитатът от текста на "Илиада" съдържа окачествяването на двамата аска-

нийски вождове като господари съответно на ”сражаващите се отблизо мизи“ или просто на мизите. Както личи от коментара и на двамата автори, става въпрос за малоазийска Мизия, част от която била областта Аскания.

Несъмнено твърде интересно е, че с титлата палмюс е обозначен не друг, а мито-епическият тракийски владетел Резос. Две неща трябва задължително да се отбележат във връзка с появата на Резос у Хипонакт с титлата палмюс. От една страна, това е представянето му като владетел на еносите. Разположеното близо до устието на Марица селище би могло да се намира под влияние от относително близката Троада и в този смисъл окачествяването на Резос с тази титла у Хипонакт като че ли е твърде прецизно. От друга страна обаче, както сравнително отдавна е отбелязано (още от Tomaschek, 1980 [1894]: II, 53), лексемата Резос, присъстваща в Омировия епос като лично име на мито-епическия тракийски владетел, е всъщност титла (относително пълна историографска справка вж. у Цымбурский, 1996: 309). Проблемът се очертава обаче не във връзка с противоречието между двете практически почти идентични титли (и резос, и палмюс имат сходно значение, приведено в мито-епическата традиция към значението на старогръцката титла базилевс), което свидетелства, че ако за Хипонакт лексемата палмюс е несъмнено титла, то той не схваща като такава името Резос. Проблемът е по-скоро в това, за владетел (палмюс) на кой град е представен Резос от бедния фрагмент на Хипонакт – на Енос, откъдето произхожда и Омировият герой Пейрос Имбрасид, или на Ейон близо до устието на Стримон, тъй като изписването на името във фрагмента позволява разчитането и на двете имена⁴. Независимо кое становище ще се приеме (срв. доводите в полза на Ейон у Цымбурский, 1996: 309 и 324–325, бел. 10, с лит.), констатацията, че в известията на Омировия епос за траките на Пейрос Имбрасид и Акамант е представен образът на Югоизточна Тракия, ”некогда видавшей пралувийское присутствие“ (Цымбурский, 1996: 309), получава потвърждение и в информацията на Хипонакт, разбира се, при условие, че той все пак е имал предвид Енос. Този въпрос засега трябва да остане открит, към него при възможност ще се върнем в бъдеще.

Останалите известия на писмените извори също ни предоставят интересни, макар и твърде малоречиви данни. Сведенията на античните лексикографи бегло маркират значението на думата, с което тя е известна на античния свят – цар (вж. Приложение, 10; 11; 12;). Ако Хезихий освен формата на лексемата и значението ”цар“ дава и второ нейно значение ”баща“, то интересна у Херодиан и Хировоск е информацията, че у Есхил лексемата също се появявала, като у този гръцки драматург тя имала по-различно склонение в генитив. Следователно лексемата не е имала ограничено разпространение у Хипонакт и Ликофрон, но се е срещала, макар и в неизвестен ни контекст, и у Есхил, у когото впрочем често се среща относително архаична и рядка лексика.

Интерес предизвиква и споменаването на думата във връзка с определени теоними. Така както в гръцката мито-епическа традиция лексемата **анакс** назовава само боговете, така и титлата **палмюс** се среща и във функционалността да обозначи върховния бог, а именно бога Зевс – цар и баща на боговете (Приложение, 7; 8; 9;). Може би оттам у лексикографите се появява значението ”баща“ на лексемата, доколкото титлата палмюс е била прикрепена към теонима на онази божеска фигура, която в гръцката митология играе ролята на архетипната фигура на бащата. Впрочем окачествяването на Зевс като цар (палмюс) на безсмъртните се появява у Ликофрон, но в схолиона към това място изрично се отбелязва, че така Зевс бил наричан и от Хипонакт.

Вероятно има значение и откъде достигат до нас основните известия за тази титла. Съобщава ни я например Хипонакт, лирически поет от VI в. пр. н. е., който е родом от Ефес в Западна Мала Азия и вероятно е познавал по-отблизо етнополитическата ситуация там. Ликофрон работи малко по-късно (IV – III в. пр.н.е.), но неговата поема ”Александра“ е посветена на Троя, посредством повествованието за чиято съдба той представя пред слушателя всички митологични и респ. исторически събития, които отразявали някакви конфликти между Европа и Азия. Във връзка с това той използва и много оригинални известия от недостигнали до нас автори, както и нефиксирани у други автори версии на митовете, което прави поемата му едно твърде интересно

антикварно произведение. Както стана дума, у него лексемата палмюс не се появява произволно, схолиастът към мястото, в което той я използва, указва, че идентично е било използването ѝ също и у други автори, конкретно у основния ни извор – Хипонакт. Но евентуалното ѝ използване и от Есхил говори, че по принцип лексемата е относително активно използвана от поети и драматурзи от архаичната и началото на класическата епоха. Това оставя най-общото впечатление, че може би архаичните поети заварват етнополитическа ситуация в Западна Мала Азия, в която титлата е активно употребявана, което обяснява активното ѝ навлизане в езика на произхождащия от Ефес Хипонакт, а оттам и по-широко в гръцката поетична традиция.

* * *

В настоящото кратко изложение не е възможно пълното осветляване на всички въпроси, които поставя появата в античните изворни свидетелства на информацията за тази изключително интересна титла. Надяваме се, че тя ще привлече в бъдеще вниманието на изследвачите за едно по-системно проучване. Това ще позволи прецизирането на редица от изложените по-горе наблюдения, неизбежно носещи предварителен, хипотетичен характер и подлежащи на доразвитие. С оглед на поставената тема обаче следва да се подчертае уникалният характер на известията за тази титла.

Те позволяват да се добави един важен шрих към описанието на онзи етнополитически колектив от късната бронзова и евентуално ранножелязната епоха, който влиза в античната митоепическа традиция с политонима Троя. Несъмнено един от важните сравнително сигурни изводи е изводът, че Алаксандуш от Вилуша вероятно се е титулувал палмюс. Разбира се, и върху този извод не бива да се настоява докрай, тъй като остава недоизяснено съотношението на тази титла с останалите титли на троянската държавност, фиксирани в античните извори като обозначения за длъжности или като имена на техните носители.

БЕЛЕЖКИ

¹ Срв. **Гиндин**, 1981: 146–147, с лит.; също: **Гордезиани**, 1978: 188, където е приведена хрониката на Тудхалиас IV, съгласно която Wilušija и Tauiša са различни обществено-политически единици, тъй като се споменават една след друга, но поотделно, като различни ”страни“. Вж. напоследък интересните построения в това отношение на: **Клейн**, 1986: 113–116; и др.

² Цитирам това проучване на Св. Янакиева по резюмето му, вж. **Янакиева**, 2000: 79.

³ Вж. например **Boisacq**, 1916: 744, с дотогавашните проучвания върху лексемата.

⁴ Както се вижда (Приложение, 6), в електронното издание TLG е възприета локализацията на Резос при стримонския Ейон, което по принцип е въпрос на оправка от страна на коментаторите на текста.

ЛИТЕРАТУРА

Гиндин 1990: Гиндин, Л. А. Лувийци в Трое. – Вопросы языкознания, № 1, 1990.

Гиндин 1993: Гиндин, Л. А. Население Гомеровской Трои. Историко-филологические исследования по этнологии древней Анатолии. М., 1993.

Гиндин 1981: Гиндин, Л. А. Древнейшая ономастика Восточных Балкан (Фрако-хетто-лувийские и фрако-малоазийские изоглоссы). С., 1981.

Гордезиани 1978: Гордезиани, Р. В. Проблемы гомеровского эпоса. Тбилиси, 1978.

Йорданов 2003: Йорданов, Ст. Аполоновият жрец Марон. Бележки върху потестарно-политическата система на Омирова Тракия. – Епохи, 1999, № 4 (под печат, списанието се издава с известно закъснение), 2003.

Казанский 1984: Казанский, Н. Н. Троянское письмо. К постановке вопроса. – В: Античная балканистика. Карпато-балканский регион в диахронии. Предварительные материалы к международному симпозиуму. М., 1984.

Клейн 1986: Клейн, Л. С. Илион и Троя. – Народы Азии и Африки, № 4, 1986.

Цымбурский 1984: Цымбурский, В. Л. Троянская Ликия и проблема этногенеза ликийцев. – В: Лингвистическая реконструкция и древнейшая история Востока: Тезисы и доклады конференции. Ч. 1. М., 1984.

Цымбурский 1967: Цымбурский, В. Л. Гомеровский эпос и легендарная традиция Анатолии. – В: Азия – диалог цивилизаций. Санкт-Петербург: Гиперион, 1996.

Шеворошкин 1967: Шеворошкин, В. В. Лидийский язык. М., 1967.

Янакиева 2000: Янакиева Св. ἈΛΙΞΑΝΔΡΕΣΣ and предгръцките названия на -ΑΝΔΡΟ. – В: Этноси и култури на Балканите. Международна научна конференция. 23–26.VIII.2000. Троян. Резюмета. София **Bethe, E.** 1927. Die Sage von Troischen Kriege. Homer – Dichtung und Sage. Dritter Band. Leipzig – Berlin.

Boisacq 1916: Boisacq, Ém. Dictionnaire étymologique de la langue grecque, étudiée dans ses rapports avec les autres langues indo-européennes. Heidelberg – Paris, 1916.

Carnoy 1955: Carnoy, A. Dictionnaire étymologique du proto-indo-européen. Louvain, 1955.

Delaporte 1936: Delaporte, L. Les Hittites. Paris, 1936.

Dussaud 1953: Dussaud, R. Prélydiens, Hittites et Achéens. Paris, 1953.

Frisk 1970: Frisk, H. Griechisches Etymologisches Wörterbuch. Bd. II. Heidelberg, 1970.

Georgiev 1980: Georgiev, V. I. Thraces, Pelasges, Achéens, Ioniens, Eoliens et Doriens. – In: Actes du deuxième Symposium International de Thracologie. Milano, 1980.

Godart 1994: Godart, L. La scrittura di Troia. – In: Atti della Academia nazionale dei Lincei. Classe di scienze morali, storiche e filologiche. Serie IX. Vol. V, Anno 391, 1994.

Gusmani 1960: Gusmani, R. Masnes e il problema della preistoria lidia. – Parola del Passato, XXIV, 1960.

Güterbock 1986: Güterbock, H. G. Troy in Hittite Texts? Wilusa, Ahhiyawa, and Hittite History. – In: Mellink, Machteld (ed.). Troy and the Trojan War: A Symposium held at Bryn Mawr College. Bryn Mawr, 1986.

Heurgon 1989: Heurgon, J. À propos de l'inscription tyrrhenienne de Lemnos. – Atti del Secondo Congresso Internazionale Etrusco. Rome, G. Betschneider.

Huxley 1960: Huxley, G. L. Achaeans and Hittites. Oxford, 1960.

Kretschmer 1924: Kretschmer, P. Alaksanduš, König von Wilusa. – Glotta, Bd. 13, 1924.

Kretschmer 1942: Kretschmer, P. Die tyrrhenischen Inschriften der Stele von Lemnos. – Glotta, Bd. 29, 1942.

Pokorny 1959: Pokorny, J. Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch. Bd. I. Bern – München, 1959.

Schachermeyr 1985: Schachermeyr, Fr. Troia in hethitischen Texten? – In: Lebendige Alttertumswissenschaft: Festgabe zur Vollendung des 70.

Lebensjahre von Hermann Vetters dargebracht von Freunden, Schülern und Kollegen. Wien: Verlag Adolf Holzhausen, 1985.

De Simone 1994: De Simone, C. I tirreni a Lemnos: l'alfabeto. – Studi Etruschi, 60, 1994.

Tomaschek 1980: Tomaschek, W. [1893 – 1894']. Die Alten Thraker. Eine ethnologische Untersuchung. Wien, 1980.

Watkins 1986: Watkins, C. The Language of the Trojans. – In: Machteld Mellink (ed.). Troy and the Trojan War: A Symposium Held at Bryn Mawr College, October 1984. Bryn Mawr College, 1986.

**ПРИЛОЖЕНИЕ:
ОСНОВНИ ИЗВОРНИ ИЗВЕСТИЯ
ЗА АНАЛИЗИРАНАТА ТИТЛА**

Бележка: Ползвам електронния тезаурус TLG с любезното съдействие на Философския факултет на Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий" и на ръководителя на проекта "Неоплатонизъм и ранно християнство" доц. д-р Иван Христов. Използвам случая да им благодаря.

1. Hom. II. XIII, 788 sqq.

Ὠς εἰπὼν παρέπεισεν ἀδελφειοῦ φρένας ἦρωσ·
βάν δ' ἴμεν ἔνθα μάλιστα μάχη καὶ φύλοπις ἦεν
ἀμφί τε Κεβριόνην καὶ ἀμύμονα Πουλυδάμαντα
Φάλκην Ὀρθαῖόν τε καὶ ἀντίθεον Πολυφήτην
Πάλμυν τ' Ἀσκανιόν τε Μόρυν θ' υἱ' Ἴπποτίωνος,
οἳ ῥ' ἐξ Ἀσκανίης ἐριβόλακος ἦλθον ἀμοιβοί
ἠοὶ τῇ προτέρῃ τότε δὲ Ζεὺς ᾤρσε μάχεσθαι.
οἳ δ' ἴσαν ἀργαλέων ἀνέμων ἀτάλαντοι ἀέλλη,
ἦ ῥά θ' ὑπὸ βροντῆς πατρὸς Διὸς εἰσι πέδον δέ,

2. Strab. Geogr. XII, 4, 5

... ἦς μέμνηται ὅταν φῆ

Πάλμυν τ' Ἀσκανιόν τε Μόρυν θ', υἱ' Ἴπποτίωνος,
[Μυσῶν ἀγγεμάχων ἡγήτορα], οἳ ῥ' ἐξ Ἀσκανίης ἐριβόλακος
ἦλθον ἀμοιβοί. [Hom. II. XIII, 792] οὐ θαυμαστὸν δ' εἰ τῶν Φρυγῶν

ειπών τινα ἡγεμόνα Ἴσκανίον καὶ ἐξ Ἴσκανίας ἦκοντα, καὶ Μυσῶν τινα λέγει ἡγεμόνα Ἴσκανίον καὶ ἐξ Ἴσκανίας ἦκοντα· πολλὴ γὰρ ἡ ὁμωνυμία παρ' αὐτῷ καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν καὶ χωρίων ἐπίκλησις.

3. Eustathii Thess. Commentarii ad Homeri Iliadem. Volume 1, p. 574, line 22 sqq. (TLG)

“Πάλμυν Ἴσκανίον τε Μόρυν τε Μυσῶν ἡγήτορας, οἱ ἐξ Ἴσκανίας ἐριβόλακος ἦλθον”. καὶ ὅρα ὁμωνυμίαν Ἴσκανίων τε ἀνδρῶν τούτων Ὀμηρικῶν καὶ λιμνῶν Ἴσκανιῶν δύο. Ἴσκανία δὲ λίμνη τε καὶ χώρα – ὁμωνυμοῦσι γὰρ καὶ αὐταί. πολλὴ γὰρ, φησίν, ὁμωνυμία παρὰ τῷ ποιητῇ – πόλις δέ, φησί, Βιθυνίας ἢ ῥηθεῖσα Νίκαια, κτίσμα πάλαι μὲν Ἀντιγόνου, ὅθεν καὶ Ἀντιγόνεια ἐκλήθη, εἰς τὰ Λυσιμάχου, ὅς ἀπὸ τῆς γυναικὸς μετωνόμασε Νίκαιαν. Τὸ δὲ ἀμέμασαν ὑσμῖνι μάχεσθαι ἐντελῶς ἔχει, καθάπερ καὶ τὸ “Ἀβαντες μεμαῶτες μελίαις θώρηκας ῥήξιν”. ἀνομοίως δὲ ἔχει πρὸς τὸ “θωρήσσοντο μεμαότες ἐγχεΐαις”. ἐκεῖ γὰρ ἐνδεῆς ἡ σύνταξις. λείπει γὰρ τὸ μάχεσθαι ἢ τι τοιοῦτον, ὡς καὶ προεῖρηται. τὸ δὲ “ὑσμῖνι” ὠφελεῖ μὲν διὰ τοῦ ἡ ἔχειν τὴν λήγουσαν. εὐθεῖα γὰρ ἡ ὑσμῖνη. μετεπλάσθη δὲ ὡς καὶ τὸ “Δωδῶνι”, καὶ “ἀλκί πεπορθῶς” καὶ τὰ τοιαῦτα. ὅτι δὲ τισὶ δοκεῖ ἐν τῷ “τῆλ’ ἐξ Ἴσκανίης” ἀκύρωσιν κείσθαι τὸ τῆλε, ῥηθήσεται ἀλλαχοῦ, ἔνθα καὶ ἕτερα ὅμοια κείσεται. (v. 864–6) Ὅτι Μῆοσιν ἡγησάσθην, τουτέστιν τῶν Μηόνων ἡγοῦντο, Μέσθλης καὶ Ἄντιφος,...

4. Hipponax, Fragmenta (TLG), frg. 3; frg. 3a, lines 1 – 2; 4, lines 1 – 2; frg. 4a, line 1

ἔβωσε Μαίης παῖδα, Κυλλήνης πάλμυν.
Ἐρμῆ κυνάγχα, μηιονιστὶ Κανδαῦλα,
φορῶν ἑταῖρε, δεῦρό μοι σκαπαρδεῦσαι.
Κίκων δ’ ὁ πανδάλητος ἄμμορος καύης
τοιόνδε τι δάφνας κατέχων
οὐδὲ νᾶϊσιον προθεσπίζων.

5. Hipponax, Fragmenta (TLG), frg. 42

τέαρε[.....]δεύειε τὴν ἐπὶ Σμύρνης
ἰθὺ διὰ Λυδῶν παρὰ τὸν Ἀττάλεω τύμβον
καὶ σῆμα Γύγεω καὶ [Σεσώ]στρ[ιος] στήλην
καὶ μνήμα Τωτος Μυτάλιδι πάλμυδος,
πρὸς ἥλιον δύνοντα γαστέρα τρέψας.

6. Hipponax, Fragmenta (TLG), frg. 72

κακ[

κ[

ε.[

ελλ[

ἐπ' ἀρμάτων τε καὶ Θρεϊκίων πάλων
λευκῶν οἰεῖους κατεγγυς Ἰλίου πύργων
ἀπηναρίσθη Ἰρήσος, Αἰνειῶν πάλμυς
εσθ[

λυ[

ώτ[

7. Lycophron, Alexandra (TLG), 691–697:

ἐν ἧ πιθήκων πάλμυς ἀφθίτων γένος
δύσμορφον εἰς κηκασμὸν ὄκισεν τόσων,
οἱ μῶλον ὠρόθυναν ἐκγόνοις Κρόνου.
Βαίου δ' ἀμείψας τοῦ κυβερνήτου τάφον
καὶ Κιμμέρων ἔπαυλα κάχερουσίαν
ρόχθοισι κυμαίνουσαν οἴδματος χύσιν
Ὅσσαν τε καὶ λέοντος ἀτραποὺς βοῶν

8. Scholia ad Lyc. Alex. (TLG), 690, line 46 – 693, line 3:

ὄκισεν. ἡ δὲ λέξις ὁ πάλμυς ἐστὶν Ἰώνων καὶ χρῆται ταύτη
Ἰππώναξ λέγων ὦ Ζεῦ πάτερ, Ὀλυμπίων θεῶν πάλμυ, τί μ' οὐκ
ἔδωκας χρυσὸν ἀργύρου πάλμυ; (φρ. 30) *ὄκισε τὸ σε μακρὸν
ὡς κοινή συλλαβή.* Τ

μῶλος ὁ πόλεμος, παρὰ τὸ μὴ ὄλος καὶ ὀλόκληρος εἰ ναὶ
πολλοὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ ἀναιροῦνται. Τ *ἐκγόνοις τοῖς παισὶ
τοῦ Κρόνου Διὶ καὶ τοῖς ἑτέροις. εἰ πον δὲ περι

9. **Anthologia Graeca (TLG), XV, epigramme 25, lines 17–23:**

Ἐνευσε πάλμυς ἀφθίτων.

Σὺ δ', ὦ πιὼν κρήνηθεν, ἦν

Ἴνις κόλαψε Γοργόνος,

Θύοις τ' ἐπισπένδοις τ' ἔμοι

Ἵμηττιάδων πολὺ λαροτέρην

Σπονδὴν ἄδην. ἴθι δὴ θαρσέων

Ἐς ἔμην τεύξι' καθαρὸς γὰρ ἐγὼ

10. **Hesychius Lex. (TLG), 253, line 1 – 257, line 3:**

παλμύος· βασιλεύς. πατήρ. οἱ δὲ πάλμυς

[Παλμύτης· Αἰγύπτιος θεός]

[πάλνης· πλάνης. ἀπάτης]

*παλλω α' τὸ μὴ τυχεῖν βάλλοντα

πάλλ[ι]ος· κλήρος. ἀπὸ τοῦ πάλλεσθαι, πρὸς τὴν ἄρ[νη]σιν τοῦ

λαγχάνοντος. καὶ τὸ·

κλήρους δ' ἐν κυνέῃ χαλκήρεη πάλλον ἐλόντες

11. **Herodianus, Peri Klisews onomatwn (TLG), vol. 3,2, p. 707, lines 16 sqq.**

... Πάλμυς Πάλμυος· τὸ γὰρ Πάλμυδος διὰ τοῦ δος κλιθ ν παρὰ Αἰσχύλω ἡμάρτηται· ἔστι δὲ ὄνομα κύριον βασιλέως· χωρὶς τοῦ πῆχυς πῆχεως καὶ πέλεκυς πελέκεως. καὶ τούτων ἡ γενικὴ πῆχυος καὶ πελέκυος κατὰ ἀκολουθίαν ὡσπερ βότρυς βότρυος, καὶ ἐπειδὴ τὰ μεταβάλλοντα τὸ ο' Ἀττικῶς εἰς ω δηλονότι κατὰ τὴν γενικὴν ἠναγκάσθη καὶ τὸ παραλήγον φωνῆεν εἰς ε μεταβάλλειν (ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῶν καθαρευόντων οἷον μάντις μάντεως, ὄφεις ὄφεως, λαὸς λεῶς, Μενέλαος Μενέλεως),

12. **Choeroboscus Prolegomena et scholia in Theodosii Alexandrini canones isagogicos... (TLG), p. 231, lines 6–12:**

κύριον), Ῥαδάμανθους Ῥαδαμάνθους, Πάλμυς Πάλμυος· τὸ γὰρ Πάλμυδος διὰ τοῦ δος κλιθ ν παρὰ Αἰσχύλω <fragm. 437 N2> ἡμάρτηται· ἔστι δὲ ὄνομα κύριον βασιλέως. Δεῖ προσθεῖναι ἄχωρις τοῦ πῆχυς πῆχεως καὶ πέλεκυς πελέκεως. Πρόσκειται ἐν τῷ κανόνι “μονογενῆ” διὰ τὰ προλεχθέντα τριγενῆ· ταῦτα γὰρ οὐ φυλάττουσι τὸ υ ἐπὶ τῆς γενικῆς, οἷον ταχύς ταχέος, βραδύς βραδέος, ὀξύς ὀξέος. Ταῦτα μ ν ἐν τούτοις.